

*Онищенко Я.М.,
студент освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 101 «Екологія»
Науковий керівник: Корнелюк Н.М.
старший викладач кафедри екології
Черкаський державний технологічний університет
Sams08052016@gmail.com*

АКВАЦЕНОЗ КРЕМЕНЧУЦЬКОГО ВОДОСХОВИЩА ЙОГО СТАН ТА ЗМІНИ ПІД ВПЛИВОМ АНТРОПОГЕННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Водосховища Дніпра зазнають значного техногенного навантаження. Вони акумулюють не лише запаси води, але й усі забруднення, які надходять із площі водозабору. При їх каскадному розташуванні чинники, які раніше визначали природний режим, тепер впливають лише на верхнє - Київське водосховище.

Найбільше забруднене Кременчуцьке водосховище біогенними, органічними і поверхнево-активними речовинами, нафтопродуктами, фенолами, пестицидами, важкими металами та ін. Концентрації нітритів, амонійного азоту, фенолів, нафтопродуктів, пестицидів (ГХЦГ) здебільшого перевищує ГДК для водойм господарсько-питного водокористування. Особливо високий вміст NO_2 - у воді всіх водосховищ Дніпровського каскаду. Його концентрації перевищують ГДК у 5-25 разів. Не менш небезпечними є забруднення води фенолами та органічними речовинами, вміст яких вищий за ГДК відповідно у 2-25 та 2-6 разів.

Одним із основних забруднювачів водного об'єкту є нафтопродукти. З тієї кількості їх, що потрапляє у воду близько 40% залишається у воді у вигляді емульсії і стільки ж осідає на дно, а 20% утворюють на поверхні води плівку, яка погіршує аерацію води. Крім цього адсорбовані донними відкладами нафтопродукти відокремлюють фауну і флору дна від іншої частини водосховищ і стають причиною вторинного забруднення води.

Кременчуцьке водосховище, основна частина якого знаходиться в межах Черкаської області, ділить територію на праву і ліву частину. Мілководні ділянки, які утворилися після затоплення території, лише перші роки свого існування були майже не заселені рослинами. З часом на них почали з'являтися дикорослі рослини, їх розселення по всій площі водосховища було дуже не рівномірне.

Великі площі мілководдя займали малопоживні рослини з грубими, жорсткими листками. До них належать рогіз вузьколистий, сусак зонтичний, схеноплектус озерний, ірис болотний, куга озерна, їжача голівка проста, їжача голівка багатогранна, частуха подорожникова, частуха Лозеля

Серед водно-прибережних рослин мають поширення: ряска мала, ряска триборозенчата, сальвінія плаваюча, спіродела багатокоренева, жабурник звичайний, рдесник кучерявий, рдесник блискучий, рдесник гребінчастий, розголюк занурений, розголюк напівзанурений та пухирник

Дніпровські водосховища є потужним геохімічним бар'єром для важких металів. Процеси сорбції їх на завислих речовинах, гідроліз, осадження в умовах уповільненого стоку сприяють вилученню їх з води і накопиченню у донних відкладах. Одночасно при зміні фізико-хімічних умов у придонних шарах води, донні відклади можуть стати джерелом вторинного забруднення.

Процес формування іхтіофауни у водосховищах супроводжується випадінням окремих її видів і значною внутрішньо популяційною диференціацією. Після створення водосховищ, особливо у перші роки їх існування, видовий склад фауни збіднюється. З віком водосховища кількість видів риб у них може збільшуватись як за рахунок спрямованого так і стихійного вселення.

За період функціонування Кременчуцького водосховища у порівнянні з періодом його заповнення кількість представників іхтіофауни зменшилась з 48 до 33 видів з яких 7 належать до інвазійних

Популяції риб у водосховищах формуються в основному за рахунок розмноження місцевих видів, що жили у річці або розташованих поблизу водоймах та водотоках.

Найбільше чисельність спостерігається у покоління риб, що народились у перші роки заповнення водосховища, коли створюються найбільш сприятливі умови для їх нересту, розвитку, виживання ікри та молоді. Це - поступове підвищення рівня води, затоплення великих ділянок пойми, вкритих луговою рослинністю, що є найкращим субстратом для відкладання та розвитку ікри. На утворених, поточного року, ділянках зберігається проточність і розвивається зоопланктон і зообентос, що також сприяє розвитку риб.

В подальшому умови розмноження риб, особливо фітофільних видів, погіршуються через скорочення нерестової площі та місць нагулу для молоді.

На нерестовищах зникає лучна рослинність, і починають масово розвиватись повітряно-водні рослини.